

Sofia I/2010

HELSINGIN
KAUPUNGINMUSEON
ASIAKASLEHTI

HELSINGFORS
STADSMUSEUMS
KUNDTIDNING

Kansakunnan parhaaksi

MIKÄ KADULLE NIMEKSI? • MUSEONYSTÄVIEN LAHJOITUKSET NÄYTTELYSSÄ • MK07C19B ELI HYLLYKOODIT HELPOTTAVAT

Abraham Wetterin tie Abraham Wetters väg

Sivu 4

Moni kadunnimi avaa näköalan kaupungin historiaan ja tutustuttaa vaikkapa 1720–30-luvun pormestariin ja suurliikemieheen. Mutta miten kadunnimet syntyvät?

Sivu 7

Päiväkoti Pikkuduunarin lapsia tutustumassa Lastentarhamuseon uuteen perusnäyttelyyn.

Sisältö

4 Mikä kadulle nimeksi?

7 Museo valokeilassa

8 Kansakunnan parhaaksi

12 Ystävyydellä

13 Kultaseppä ja suurmaanomistaja

15 Oikea ikkuna oikeassa talossa

16 MK07C19B eli hyllykoodit helpottavat

17 En blivande ekonoms exkursion i museivärlden

18 Tutkijan työpöydältä

20 SOFIAN UUTISIA

22 Brief in English

23 Tapahtumakalenteri tammikuu–elokuu 2010

24 Museot ja näyttelyt

Sivu 8

Helsingin sairaalat ovat arvokkaita myös arkkitehtuurin kannalta. Komea pylväänpää koristaa arkkitehti Kerttu Rytkösen suunnittelemaa, vuonna 1929 valmistunutta Salus-sairaalaa Kaivopuistossa.

Sivu 12

Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry tukee museon työtä muun muassa lahjoittamalla esineitä ja taideteoksia. Heidän avullaan kokoelmiin saatiin vuonna 2004 harvinaisuus, Helsingin ensimmäisen suomalaisyntyisen kelloseppän Jakob Falckin 1700-luvun lopulla valmistama hopeinen taskukello.

Kansikuva

Vastikään valmistunut Naistenklinikka (arkkitehti Jussi Paatela 1934). Kuva: Helsingin kaupunginmuseo / Aarne Pietinen.

Sivu 13

Museon kokoelmiin kuuluvan myöhäiskustavilaisen hopeakermakon on tehnyt 1791 kultaseppämestari Henrik Johan Sohlberg, joka saavutti työllään ällistyttävän vaurauden.

Sofia

1/2010

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON ASIAKASLEHTI / HELSINGFORS STADSMUSEUMS KUNDTIDNING

PÄÄTOIMITTAJA/HUVUDREDAKTÖR Tiina Merisalo, museonjohtaja • **TOIMITUS/REDAKTION** tutkija-tiedottaja Jere Jäppinen • **OSOITE** PL 4300, 00099 Helsingin kaupunki, puhelin (09) 3103 6630, telekopio (09) 3103 6664 • **ADRESS** PB 4300, 00099 Helsingfors stad, telefon (09) 3103 6630, telefax (09) 3103 6664 • **VERKKOSIVUT/NÄTSIDOR** www.helsinginkaupunginmuseo.fi / www.helsingforsstadsmuseum.fi • **SÄHKÖPOSTI/E-POST** kaupunginmuseo@hel.fi • **ULKOASU/LAY OUT** Lagarto • **KIRJAPAINO/TRYCK** Suomen Graafiset Palvelut Oy • **ISSN** 1457-9049. Seuraava lehti ilmestyy elokuussa 2010. Följande nummer utkommer i augusti 2010.

MONIPUOLINEN KAUPUNGINMUSEO

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO on tiukoin sitein kiinni ajassa ja paikassa, ja tästä kiinteästä yhteydestä rakkaan Helsinkiimme menneisyyteen, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen nousee museotyön erityisyys. Perustehtävämme liittyy miltei kaikkeen inhimilliseen toimintaan kaupungissa. Kaupunginmuseosta löytyy kosketuspintaa jokaisen helsinkiläisen elämään. Vuoden ensimmäinen Sofia-lehden numero kertoo jälleen monipuolisesta museotyöstä, jonka arkeen kuuluvat niin sairaalarakentaminen, ikkunakorjaukset, hopeaseppien ja nimistön historia, kuin koelmien logistiset järjestelmätkin.

Kaupungin talouden näkymät kiristyvät, ja museossakin joudumme pohtimaan palveluverkkoamme ja -rakenteitamme. Samalla kun varmistamme, että teemme oikeita asioita, on suuri haasteemme, että onnistumme luomaan uudenlaisia tapoja kohdata ja

kuunnella kaupunkilaisia ja puhua heidän kanssaan elämästä tässä kaupungissa ennen ja nyt. Vapaan pääsyn toinen vuosi on takana, ja olemme onnistuneet tavoitteessamme: museon kävijämäärä on edelleenkin kasvanut ja uusia kävijöitä tullut, mutta myös toistuvat museokäynnit ovat asiakaskyselyjen mukaan lisääntyneet. Museon kynnys näyttää aidosti madaltuneen. Näyttelyjen asiakastytyvyisyys on korkea, joten sisällöntarjontakin on osunut kohdalleen.

Olemme kiinnostuneita kaikista asiakkaittamme, kaupunkilaisista yhtä lailla kuin täällä vierailevista, ja niistäkin, jotka ovat vasta mahdollisia asiakkaita – tervetuloa museoon käymään vuoropuhelua kanssamme!

Juha Numi

Tiina Merisalo
museonjohtaja/museidirektör

DET MÅNGSIDIGA STADSMUSEET

HELSINGFORS STADSMUSEUM har starka band till tid och rum och från denna fasta förbindelse med vårt kära Helsingfors förflutna, nutid och framtid stiger museiarbetets särskilda karaktär. Vår grundläggande uppgift är kopplad till nästan all mänsklig aktivitet i staden. I Stadsmuseet hittar varje Helsingforsbo någon kontaktyta till sitt eget liv. Årets första nummer av tidningen Sofia berättar återigen om ett mångsidigt museiarbete vars vardag omfattar såväl byggande av sjukhus, fönsterreparationer, silversmedars och namnskicket historia som logistiska system för samlingarna.

Stadens ekonomiska utsikter strämmas åt och även på museet tvingas vi överväga vårt servicenätverk och dess strukturer. Samtidigt som vi försäkras om att vi gör de rätta sakerna, är

vår stora utmaning att lyckas skapa nya sätt att bemöta stadsborna, lyssna på dem och samtala med dem om livet i denna stad förr och nu. Vi har nu tillryggelagt det andra året med fritt inträde och uppnått vår målsättning: museets besökarantal har fortfarande vuxit och nya besökare har kommit till, samtidigt som kundenkäter visar att också upprepade besök har ökat. Det ser ut som om tröskeln till museet verkligen har blivit lägre. Kundtillfredsställelsen vid utställningarna är hög, vilket betyder att också innehållsutbudet har träffat rätt.

Vi är intresserade av alla våra kunder, stadsbor liksom besökare i staden, också av dem som än så länge är eventuella kunder – välkommen till museet för att föra en dialog med oss!

Katukilpiä kolmella kielellä. Venäjänkieliset nimet ilmestyivät katukilpiin 1830-luvulla ruotsinkielisten alle, suomenkieliset paljon myöhemmin näiden väliin. Sortokaudella 1903 määrättiin, että venäjä oli nostettava ylimmäksi. Venäjänkieliset kadunnimet katosivat itsenäistymisen jälkeen, ja myös suomen- ja ruotsinkielisistä nimistä siivottiin 1920-luvulla liian venäläisiä nimiä pois.

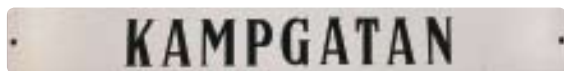
Teksti: Anna Finnilä, museolehtori

Mikä kadulle nimeksi?

Nimistötoimikunta ideoi nimistösuunnittelijan johdolla uusia kadun- ja paikannimiä alati kasvavan ja muuttuvan kaupungin tarpeisiin.

Kadunnimi syntymäpäivälahjaksi. Katuja ei periaatteessa nimetä elävien ihmisten mukaan, mutta poikkeuksia on tehty ja tehdään yhä. Suomen marsalkka Mannerheimin 75-vuotispäivänä 4.6.1942 Heikinkatu ja Turuntie nimettiin hänen kunniakseen. Presidentti Urho Kekkosen 80-vuotispäivänä 3.9.1980 hänen pitkäaikainen kotikatunsa Kampinkatu sai uuden nimen hänen mukaansa Helsingin kaupungin lahjana.

OLETKO KÄVELLYT ADALMIINANKADULLA

Porslahdessa, Bertel Jungin tiellä Kulosaarissa, Dal-lapénpuistossa Harjussa tai K. A. Fagerholmin aukiolla Ruoholahdessa? Helsingin nimistö muistuttaa meitä kaupungin eri kehitysvaiheista ja helsinkiläisten saavutuksista elämän eri aloilla.

Nimistöä tarvitaan ennen kaikkea katujen, torien ja puistojen löytämisessä ja eri alueiden hahmottamisessa. Nimet ovat myös tärkeitä alueiden identiteetille. Nimistötoimikunta suosii paikallishistoriaan tai ympäristöön liittyviä nimiä, mutta välillä uusien alueiden suunnittelijat kokevat ne turhan arkisiksi. Nimi Aurinkolahti on kieltämättä hohdokkaampi kuin vanhoissa kartoissa esiintyvä Mustalahti.

Liian pitkät, vaikeat tai arkiset nimet herättävät usein vastarintaa asukkaiden keskuudessa. Runsas palaute voi kuitenkin johtaa uuteen nimiehdotukseen. Näin kävi esimerkiksi Sipoon liitosalueella, jossa asukkaat vastustivat Karhusuontien muuttamista Karhurämeen-tieksi. Kun nimiesitys muutettiin Karhunevantieksi, se hyväksyttiin yksimielisesti.

HISTORIA ELÄÄ KADUNNIMISSÄ

Entisaikoina paikan- ja kadunnimien synty oli melko sattumanvaraista. Nimet kuvasivat usein paikan sijaintia tai tarkoitusta (Siltavuori, Kluuvinlahti, Koulukatu ja Kirkkokatu). Vasta 1800-luvun alussa, kun Helsinki kohosi suuriruhtinaskunnan pääkaupungiksi, alettiin kadunnimiä laatia suunnitelmallisesti. Tuolloin kadut nimettiin keisariperheen jäsenten ja kaupungin uudelleenrakentamiseen osallistuneiden merkkimiesten mukaan.

Aluksi kadut saivat pelkästään ruotsinkieliset nimet, venäjän kieli ja kyrilliset kirjaimet ilmestyivät katukyltteihin vuonna 1833. Suomenkielisiä kadunnimiä esiintyi pitkään vain puhekielessä. Suomenkieliset kadunnimet vahvistettiin ensimmäisen kerran vuonna 1906 Töölön asemakaavassa. Kadunnimien yleinen tarkastus, jolloin muun muassa Nikolainkadusta tuli Snellmaninkatu ja Vladimirinkadusta Kalevankatu, suoritettiin 1920-luvun puolivälissä.

Järjestelmällinen nimistösuunnittelu käynnistyi vuonna 1945, kun kaupunginhallitus asetti nimistökomitean (vuodesta 1960 nimistötoimikunta) valmistelemaan kadunnimikysymyksiä. Seuraavana vuonna toteutettu suuri alueliitos piti komitean kiireisenä. Liitosalueiden vanha nimistö oli tarkistettava ja uusiin asemakaavoihin oli laadittava kadunnimiesitykset.

Nimiehdotuksia laadittiin keskiaikaisten kylän- ja talonnimien, 1700- ja 1800-luvuilla kukoistaneiden kartanoiden sekä perinteisten elinkeinojen pohjalta. Nimitarve oli kuitenkin niin valtava, ettei kaikille alueille keksitty paikallishistoriaan tai ympäristöön liittyviä nimiä, vaan tyydyttiin muun muassa eläin- ja kasvikunnasta kumpuaviin aiheisiin.

Pääperiaatteena on kuitenkin ollut se, että kaupunkia käsitellään yhtenä kokonaisuutena, jossa ei saa olla kahta samanlaista nimeä. Toisiaan läheisesti muistuttavia nimiä pyritään myös välttämään. Mikäli tietylle alueelle tarvitaan runsaasti nimiä, voidaan luoda ryhmänimiä tietyn aihealueen piiristä. Katujen paikallistaminen helpottuu, kun tietty aihepiiri keskitetään tiettyyn kaupunginosaan. Kyseistä periaatetta ei ole voitu noudattaa aivan johdonmukaisesti laajan vanhan nimistön vuoksi, mutta toisaalta on välttytty liialta kaavamaisuudelta.

MUISTONIMET PUHUTTAVAT

Katujen nimeämiseen liittyvää keskustelua ovat aika ajoin herättäneet etenkin kaupungin historiasta esiin nostettujen henkilöiden mukaan annetut muistonimet. Katariina Saksilainen, Leskirouva Freytag, Abraham Wetter, Eino Leino, Ida Aalberg, Arvo Ylppö ja Jan-Magnus Jansson ovat esimerkkejä helsinkiläisistä, jotka ovat saaneet oman nimikkokadun, -kujan, -puiston tai -aukion. Muistettavien henkilöiden tunnettuutta ja titeileitä sisältävien kadunnimien pituutta on välillä käsitelty ahkerasti kahvipöydissä ja lehtien yleisönosastoilla.

Nimistötoimikunta on pyrkinyt välttämään hankalia ja kohtuuttomaan pitkiä kadunnimiä. Mikäli jollakin alueella esiintyy pitkiä nimiä, niitä ei ainakaan saa olla runsaasti. Muistonimien antamisessa on vuodesta 2004 noudatettu pääperiaatetta, jonka mukaan ”katu, aukio, puisto tai muu kohde voidaan nimetä henkilön mukaan tai muistoksi, mikäli henkilö ja hänen toimintansa on yleisesti tunnustettu muistamisen arvoiseksi”.

Katuja ei periaatteessa nimetä elossa olevan henkilön tai toimivan yrityksen mukaan, mutta poikkeuksia tehdään tarkan harkinnan pohjalta. Kaupunginhallitus päätti esimerkiksi syksyllä 2009 nimetä Katajanokalla sijaitsevan Merikasarmin tontilla olevan aukion Martti Ahtisaaren aukioksi Nobelin rauhanpalkinnon saaneen presidenttimme mukaan.

MITEN NIMISTÖSTÄ PÄÄTETÄÄN?

Katujen, puistojen, aukoiden ja torien nimistä päätetään yleensä uuden asemakaavan tai asemakaavan muutosten yhteydessä. Asemakaavoittaja pyytää nimettävälle kohteille nimiesityksen nimistösuunnittelijalta, joka valmistelee asian nimistötoimikunnan käsiteltäväksi. Nimistötoimikunta on asiantuntijaelin, jonka jäsenet edustavat kaupunkisuunnittelua, nimistötutkimusta ja paikallistuntemusta. Toimikunnan nimiesityksestä päättää viime kädessä kaupunginvaltuusto, ja nimet vahvistetaan asemakaavassa.

Käytössä olevia nimiä ei muuteta ilman painavaa syytä. Nimialoitteita voivat kuitenkin tehdä kaikki kuntalaiset ja asukasyhdistykset. Esimerkiksi Viikin-

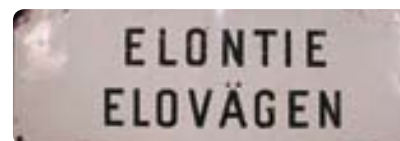
SOFIANKATU

KADUNNIMI otettiin käyttöön vuonna 1820 vahvistetun palojärjestyksen yhteydessä. Alussa nimi kirjoitettiin Sophie Gatan ja hieman myöhemmin Sophiae Gatan. Vuodesta 1846 lähtien on käytössä ollut tuttu kirjoitusasu Sofiegatan. Suomenkielinen Sofiankatu ilmestyi karttoihin vuonna 1866, mutta virallistui vasta vuonna 1909. Täyttä varmuutta ei ole siitä, kenen mukaan katu on nimetty. Todennäköisesti nimen innoittajana on toiminut keisari Aleksanteri I:n äiti, keisarinna Maria Feodorovna, syntyjään Württembergin prinsessa Sofia Dorotea Augusta. Toinen vaihtoehto on, että nimi on annettu arkkitehti J. L. Engelin puolison Charlotta Sofian mukaan.

Katu ulottui ennen vuotta 1812 torilla sijainneen Ulrika Eleonoran kirkon ohi, nykyiselle Hallituskadulle asti. 1700-luvulla kadun nimenä oli Östra Kyrkogatan (Itäinen Kirkkokatu) tai Kyrkogatan (Kirkkokatu). Katu sai nykyisen muotonsa asemakaavassa vuonna 1812.

Helsingin kaupunginmuseo / Juho Nummi

Paikallishistoria lähteenä. Yleensä kadunnimien toivotaan heijastavan alueen vaihteita ja vanhaa nimistöä. Herttoniemessä muistetaan vanhaa hyppymäkeä, Pakilassa huvilakauden Elo-nimistä palstoitussuuskuntaa.

Ryhmänimiä. Lähiöitä rakennettaessa 1940-luvulta alkaen nimistöntarve oli niin suuri, etteivät paikallishistorialliset nimet riittäneet. Katuja alettiin nimetä eri teemojen mukaan: esimerkiksi Vartiokylän nimistöön tuli veneisiin liittyviä sanoja ja Pukinmäkeen puutarha- ja huonekasveja (Pionipolkua ei tosin enää ole).

mäentien asukkaat ovat ahkerasti ehdotelleet kadulleen uutta nimeä, joka paremmin paikantaisi kyseisen kadun. Aukkaiden ehdottama Viikinrannantie ei kuitenkaan saanut nimistötoimikunnassa kannatusta, sillä nimi haluttiin säästää mahdollisia myöhemmin kaavoitettavia ranta-alueita varten. Uudeksi nimeksi esitettiin Viikinkalliontietä.

Kaikki kuntalaisten ja kaupunginvaltuuston tekemät aloitteet ja toivomusponnet käsitellään nimistötoimikunnan kokouksissa, joita järjestetään vuosittain kymmenkunta. Hyvin harvat ehdotukset toteutuvat nopeasti, mutta hyvät ehdotukset pääsevät nimipankkiin, jota nimistösuunnittelija ylläpitää.

Nimistötoimikunnan varajäsenenä tiedän, että nimistösuunnittelu on antoisaa työtä, jossa paikallishistoria ja kasvavan kaupungin tarpeet kohtaavat jännittävällä tavalla. Erityisen kiinnostavia kohteita ovat viime aikoina olleet Sipoon liitosalueen uudet nimet sekä Kruunuvuorenrannan ja Sörnäistenrannan nimistö. Aika näyttää, löytyykö Helsingin tulevista kartoista muun muassa Lorentzinkuja, Otonkuja, Mellinintie, Arielinkatu, Junonkatu ja Polariksenkatu.

Nimikysymyksissä mainio apuneuvo on Helsingin kadunnimet 1–3 -kirjasarja, joka on saatavissa kaupunginkirjastosta ja ostettavissa Museokaupasta, Sofiankatu 4.

Daniel Nyblin 1891

Lukuisia kertoja nimeä vaihtanut Aleksanterinkatu on kaupungin vanhimpia katulinjoja, jonka juuret ulottuvat 1640-luvulle. Kadun vaiheista on artikkeli Helsingin historiallisessa kartastossa.

HELSINGIN HISTORIAALLINEN KARTASTO ON VALMISTUNUT

KARTTA ON MAINIO APUNEUVO, kun haluaa hahmottaa kaupungin historiallista kehitystä. Nyt Helsingistä on vihdoin julkaistu mitat täyttävä historiallinen atlas.

Pätevien, tieteelliset vaatimukset täyttävien historiallisten kaupunkikartastojen tuotantoa on ohjannut vuodesta 1955 Kansainvälinen kaupunkihistoriallinen komissio. Työn tavoitteena on auttaa historiallisten kartastojen ja topografian avulla ymmärtämään eurooppalaisen kaupungin juuria. Tähän mennessä komission ohjauksessa on julkaistu lähes 400 kartastoa Euroopan eri kaupungeista, näiden joukossa 11 pohjoismaista kartastoa.

Nyt Helsinki on saanut oman yli 200-sivuisen atlaksensa. Sen historiallisten karttojen joukossa on useita suurelle yleisölle aiemmin tuntemattomia Helsingin karttoja, joista osa on peräisin Ruotsin arkistoista.

Kartastossa on myös analyysijä kaupungin fyysisen rakenteen kehityksestä, kasvusta ja eri toimintojen sijoittumisesta pitkällä aikavälillä. Näissä *teemakartoissa* esitellään esimerkiksi yksityisten lääkärin vastaanottojen keskittymistä, yksityisten sairashuoneiden ja sairaaloiden sijaintia sekä lastentarhojen, yksityisten

valmistavien ja muiden koulujen sijoittumista eri poikkeileikkauksina.

ELETTY HISTORIA HEIJASTUU KARTOISSA

POHJOISMAISISSA historiallisissa kartastoissa on ollut keskeistä sosiopografinen analyysi eli kaupungin eri osien sosiaalista jakautumaa kuvaavat kartat. Helsingin atlaksessa tällaisia on tehty kahden korttelin asukkaiden sosiaalisesta rakenteesta sekä Aleksanterinkadun asukkaista viimeisten 150 vuoden ajalta.

Ei ollut sattuma, mihin vallan monumentit sijoitettiin kaupungissa. Karttojen avulla voi havainnoida esimerkiksi sitä, miten Suomen entisten hallitsijoiden perintö näkyy kaupunkitilassa, mihin ja minkälaisille strategisille paikoille hallintorakennukset, kasarmit tai poliisilaitokset on sijoitettu.

Monisatavuotisesta Ruotsin ajasta kertovat merilinnat Helsingin edustalla, ja Venäjän valtakausi näkyy edelleen monin tavoin itse kaupungissa. Venäläisyyttä edustavat vaikkapa Uspenskin katedraali, venäläinen kymnaasi (nykyinen Luonnontieteellinen museo) sekä monet kadunnimet.

Kokonaan suomeksi ja englanniksi julkaistun Helsingin historiallisen kaupunkikartaston toivotaan lisäävän niin historiantutkijoiden, maantieteilijöiden kuin kaupunkisuunnittelijoiden kiinnostusta Helsingin kehitykseen ja kaupunkikuvan muutoksiin. Kartasto soveltuu myös oppimateriaaliksi, ja se tarjoaa hyppäykseen menneeseen kaikille historiasta kiinnostuneille.

Martti Helminen, erikoistutkija, kaupunginarkisto

Marjatta Hietala – Martti Helminen – Merja Lahtinen (toim.): Helsinki – Helsingfors. Historiallinen kaupunkikartasto – Historic Towns Atlas. Helsingin kaupungin tietokeskus / Kaupunginarkisto. Kartaston hinta on 50 euroa. Sen voi ostaa kaupunginmuseon Museokaupasta, Sofiankatu 4, tai verkkokirjakaupasta osoitteesta <http://granum.uta.fi>, tai tilata osoitteesta tietokeskus.tilaukset@hel.fi tai numerosta (09) 3103 6293.

LASTENTARHASTA MUSEOKSI

Ebeneser-talo Helsinginkadun päässä sijaitsee keskeisellä paikalla Sörnäisissä. Koristeellinen, keltainen jugendrakennus on monelle ohikulkijalle tuttu, mutta kuinka moni tuntee talon taustan tai tietää, että sen sisälle kätkeytyy myös mielenkiintoinen museo?

TALO TÄYNNÄ VARHAISKASVATUKSEN HISTORIAA

Ebeneser-talon vaiheisiin kietoutuu merkittävä kappale Suomen varhaiskasvatuksen historiaa. Talo valmistui 1908 ensimmäisenä lastentarhaksi tarkoitettuna rakennuksena koko kaupungissa. Se oli perustajiensa, lastentarhatyön uranuurtajien Hanna Rothmanin ja Elisabeth Alanderin, vuosien ponnistelun tulos.

Keskelle puutalovaltaista työväenkaupunginosaa noussut kivitalo tarjosi valoisat ja ajanmukaiset tilat kansanlastentarhalle, jonka tehtävänä oli auttaa heikompiensaisten lasten kasvatustyössä. Lisäksi tiloissa toimi lastentarhaseminaari Ebeneser, joka oli alansa ainoa koulutuslaitos maassamme yli puoli vuosisataa.

Lastentarhatyön päätyttyä toiminta talossa on muuttanut muotoaan. Lastentarhamuseo avasi ovensa 1998. Museossa voivat kaikki kiinnostuneet kurkistaa talon kiintoisiin vaiheisiin ja menneiden aikojen lastentaraan. Kymmenessä vuodessa museo on vakiinnuttanut asemansa osana Ebeneser-säätiön toimintaa. Tänä syksynä museo sai talosta uudet, entistä paremmat tilat vanhasta laulu- ja leikkisalista ja sitä ympäröivistä huoneista.

PALIKAT KOHDALLAAN UUDESSA PERUSNÄYTTELYSSÄ

Museon uuden perusnäyttelyn suunnittelu aloitettiin yli kaksi vuotta sitten. Ebeneser-säätiön työntekijöiden tueksi näyttelyn sisältöä pohtimaan perustettiin museotyöryhmä. Monipuoliseen työryhmään mahtui osaamista paitsi varhaiskasvatuksen myös arkkitehtuurin, didaktiikan ja runouden aloilta. Maakuntamuseo toi työryhmään museoammattillista näkemystä. Myös näyttelyn ulkoasun ja äänimaailman suunnittelussa turvauduttiin ammattilaisiin.

Syyskuussa 2009 avatun *Kansanlastentarha, Helsinginkatu 3-5* -perusnäyttelyn punaisena lankana on työläisperheen lapsen päivä lastentarhassa. Tarhapäivän lisäksi lasten arkea ja elämänpiiriä on tuotu esille laajemminkin. Paikallishistoriasta kiinnostunut kävijä löytää näyttelystä välähdyksiä Sörnäisten ja Kallion värikkästä menneisyydestä.

Lastentarhamuseossa voi leikkiä vanhan ajan tapaan. Amos ja Elsa testaavat keinuhevostia.

Kimmo Brandt

Kimmo Brandt

Työkasvatus oli keskeistä lastentarhan päiväohjelmassa. Nukenpyykkä kuivuu museon näyttelyssä.

Uusi perusnäyttely *Kansanlastentarha, Helsinginkatu 3-5* avattiin syyskuussa.

Erityisesti näyttelyssä on otettu huomioon museon tärkein kävijäryhmä, päiväkotikäiset lapset. Itse tekemällä ja kokeilemalla on mahdollisuus eläytyä entisajan lastentarhan maailmaan. Keinuhevosten, intiaanileikin ja vanhan ajan leikkimökin lisäksi lapset voivat kokeilla kengänkiillotusta ja pyykinpesua, jotka olivat keskeinen osa tarhan päiväohjelmaan kuulunutta työkasvatusta.

Ebeneserin perustajien oppi-isä oli saksalainen pedagogi Friedrich Fröbel. Kuuluisia Fröbelin palikoita kuuluu museoön kokoelmiin satamäärin. Aitojen palikoiden ohella voi näyttelyssä tutustua vuorovaikutteiseen, uusinta teknologiaa hyödyntävään Fröbelin palikat -leikkiympäristöön.

ULLA TERÄS
maakuntamuseotutkija

LASTENTARHAMUSEO

Helsinginkatu 3-5. Auki keskiviikkoisin klo 12-18 ja ryhmille sopimuksen mukaan. Pääsymaksu: aikuiset 4 €, opiskelijat ja eläkeläiset 2 €, lapset ilmaiseksi. Puh. (09) 731 0140. www.ebeneser.fi

Kimmo Brandt

Helsingin kaupunginmuseo / Aarne Pietinen

Arkkitehti Uno Ullbergin ja Erkki Linnasalmen suunnittelema funktionalistinen Helsingin Lastenlinna valmistui 1940-luvun lopulla ja edusti oman aikansa sairaalasuunnittelun huippua.

Teksti: Maarit Henttonen, FT, tutkija

Kansakunnan parhaaksi

SUOMALAISET NAISTEN- JA LASTENSAIRAALAT 1920–1940-LUVULLA

Juuri itsenäistynyttä Suomea rakennettiin myös luomalla naisille ja lapsille ajanmukaisia sairaaloita. Sairaala-suunnittelussa kohtasivat – joskus jännitteisestikin – arkkitehtuurin ja lääketieteen asiantuntijat ja ihanteet. Moderni, rationaalinen ja kaikin puolin hygieeninen sairaala tuotti teollisuuslaitoksen tavoin uusia terveitä sukupolvia kansakunnan parhaaksi.

MONET ARKKITEHTUURIN ja lääketieteen historioitsijat ovat olettaneet, että modernit sairaalarakennukset heijastavat lääketieteen innovaatioita. Muutosta 1800–1900-lukujen vaihteen sairaala-arkkitehtuurissa on perinteisesti selitetty lääketieteen huimalla kehityksellä. Tämän päivän taidehistorioitsijoiden mukaan rakennukset eivät kuitenkaan vain passiivisesti heijasta yhteiskunnan kehitystä, ideologioita ja esteettisiä käsityksiä vaan myös tuottavat niitä. Juuri modernia sairaalarakentamista tutkittaessa kysymys on erityisen

aiheellinen, koska terveydenhuollosta tuli 1900-luvulla yksi modernin yhteiskunnan keskeisinstituutioista. Lääketiedettä on jopa kutsuttu viime vuosisadan uudeksi valtiomahdiksi, ja sairaalarakennusten on väitetty kiihdyttäneen lääketieteen kehitystä.

Suomen itsenäistyttyä sairaanhoito-olot olivat varsin kehittymättömät muuhun Länsi-Eurooppaan verrattuna ja erot maan eri osien välillä suuret. Tilanne alkoi muuttua 1920-luvun lopulla, ja toiseen maailmansotaan asti Suomessa rakennettiin vilkkaasti sairaaloita. Lääketieteen nopea kehitys ja sen merkityksen kasvu sekä naisen ja lapsen roolin politisoituminen yhteiskunnassamme vuoden 1918 sodan jälkeen luovat kiintoisan ja haastavan pohjan 1920–40-luvun sairaala-arkkitehtuurin tarkastelulle.

SYNNYTTÄMINEN SIIRTYY SAIRAALOIHIIN

Gynekologia ja obstetriikka eli synnytysoppi olivat kaksi tärkeintä ja nopeimmin kasvavaa lääketieteen erikoisalaa 1800-luvun lopulta alkaen. Suomen ensimmäinen lastensairaala perustettiin Helsinkiin 1893. Tätä ennen lapsia oli hoidettu sairaaloissa vain poikkeustapauksissa. Ensimmäinen synnytyslaitos oli puolestaan avattu Turussa jo 1816. Sen tarkoitus ei ollut niinkään palvella synnyttäjiä vaan kouluttaa kätilöitä. Alkuaan sairaaloiden synnytyspaikat olivat tarkoitettu vain köyhille, naimattomille naisille.

Käytännössä raskaus ja synnyttäminen pysyivät pitkälle 1900-luvulle lääketieteen marginaalissa. Vuonna 1900 vain alle 4 % synnytyksistä hoidettiin sairaalassa. Luku kohosi 1930-luvun alussa 19 %:iin ja vuosikymmenen lopulla lähes 33 %:iin. Vuonna 1960 jo yli 92 % naisista synnytti sairaalassa. Hyvin lyhyessä ajassa siis tapahtui valtava muutos synnytyskulttuurissa, ja marginaali-ilmiöstä tuli vallitseva käytäntö. Luonnollisesta elämänsäkaaren tapahtumasta muotoutui ennen kaikkea biologinen ja lääketieteellinen prosessi, jota asiantuntijat säätelivät ja kontrolloivat. Naistensairaaloiden ja lasten terveydenhuoltolaitosten rakentaminen ei tapahtunut pelkästään auttamisen halusta tai sairaalapaikkojen puutteesta, vaan taustalla vaikuttivat myös väestöpolitiikka, talous, koulutus ja professionalistuminen.

Tarkastelemalla erityyppisiä 1920–40-luvulla rakennettuja naisten- ja lastensairaloita kehityksestä saa monipuolisen kuvan. Sairaanhoidajattarien Ida ja Maria Rytkösen perustama ja heidän sisarensa arkkitehti Kerttu Rytkösen suunnittelema, vuonna 1929 valmistunut Saluksen sairaala ja vuotta myöhemmin käyttöön otettu Elsi Borgin piirtämä Tohtori Toivo Länsimäen naistensairaala olivat molemmat yksityisiä naistensairaloita. Julkisen terveydenhuollon piiriin kuuluivat Lääkintöhallituksen rakennustoimistossa Jussi Paatelan johdolla 1930-luvun alkupuolella suunniteltu yliopistollinen Helsingin Naistenklinikka ja Vi-

ipurin kunnallinen naistensairaala, jonka toteutuksesta vastasivat 1930-luvun puolivälissä ensin kaupunginarkkitehti Uno Ullberg ja sitten Ragnar Ypyä.

Suomessa oli 1920–40-luvulla vain yksi ainoastaan lasten sairaanhoitoon erikoistunut sairaala, yliopistollinen Lastenklinikka. Tuolloin rakennettiin myös sairaaloiden kaltaisia lastenhoitolaitoksia, jotka kouluttivat terveydenhuoltohenkilökuntaa. Esimerkkeinä mainittakoon Gunnar Nordströmin piirtämä ja vuonna 1933 valmistunut Samfundet Folkhälsan i Svenska Finland -yhdistyksen lastenhoitoinstituutti ja Kenraali Mannerheimin lastensuojeluliiton Lastenlinna, joka rakennettiin 1940-luvulla Elsi Borgin, Otto Flodin ja Olavi Sortan suunnitelmien mukaan. Molempien toimintaan sisältyi terveydenhuoltohenkilökunnan koulutusta, ja arkkitehtuuriltaan ne muistuttivat suuresti sairaaloita. Varsinaisen Lastenklinikan ensimmäiset luonnokset Meilahteen hahmoteltiin jo 1929, mutta sairaala valmistui Uno Ullbergin suunnitelmien mukaan vasta 1940-luvun jälkipuolella.

Tutkittaessa naisille ja lapsille tarkoitettuja sairaaloita ja lastenhuoltolaitoksia, jotka kouluttivat naisia lastenhoitoon, sukupuoli nousee väistämättä esiin kysymyksenä, mikä avaa uusia näkökulmia myös muilla tasoilla. Sairaloita rakennuttivat ja suunnittelivat pääasiassa miehet. Kerttu Rytkönen ja Elsi Borg olivat

Arkkitehti Elsi Borgin suunnittelema ja vuonna 1930 valmistunut Tohtori Länsimäen naistensairaala (nykyisin Folkhälsans Förbund Topasen) edustaa arkkitehtuuriltaan 1920-luvun klassismia. Rakennus sijaitsee Helsingissä Paasikivenkatu 4:ssä.

Helsingin kaupunginmuseo / Juho Nummi

Rouva Margit Pohjanpalo neljän vuorokauden ikäisen tyttärensä kanssa Saluksen sairaalassa vuonna 1936.

niitä harvoja naisarkkitehtejä, jotka suunnittelivat itsenäisesti sairaaloita. Naisarkkitehdit, samoin kuin naislääkärit, kuuluivat ammattikuntansa marginaaliin, ja heidän oli usein kohdattava asenteelliset käsitykset ammatistaan miesten alana. Toisaalta synnytys ja lastenhoito oli perinteisesti mielletty naisten aloiksi, ja lääketieteen historiassa ne avautuivat ensimmäisinä naislääkäreille.

SAIRAALA ARKKITEHTUURIN, LÄÄKETIETEEN JA YHTEISKUNNAN RISTEYSKOHDASSA

Ranskalainen filosofi ja historioitsija Michel Foucault on huomauttanut, että lääketieteellinen valta ei perustu pakottamiseen vaan huolenpitoon. Hän puhuu tutkimuksissaan vallasta elämään, oikeudesta vaalia ja säädellä elämää. Foucault'lle valta on hajautunutta ja tuottavaa. Se on sosiaalisen kentän kattava verkosto, jossa valtasuhteet risteävät ja ovat joskus vaikutukseltaan jopa vastakkaisia. Yksilö yhteiskunnan jäsenenä ei hänen mukaansa koskaan voi olla tämän valtaverkoston ulkopuolella. Valtaan sisältyy myös aina vastarinnan pesäkkeitä. Tämän ajattelutavan mukaisesti modernien sairaaloiden suunnitteluprosessissa keskeistä ei ollut selvittää vain arkkitehdin pyrkimyksiä vaan myös muut prosessiin osallistuneet diskurssit ja niiden paikat.

Modernia Suomea ei rakennettu niinkään instituutioiden vaan yksittäisten asiantuntijoiden ja ihmisten aktiivisuudella sekä kansainvälisellä verkottumisella. Tietotaidon hankinta ulkomailta oli keskeistä suunnittelun pohjana. Taiteen sosiaalishistoriassa taideteoksen kontekstiksi ei nähdäkään vain taiteilijan ja tilaajan

välistä tärkeää vuorovaikutusta vaan myös laajasti käsittäen yhteiskunnalliset rakenteet kuten talous, politiikka, tiede, kulttuuri, luokka, kieli ja sukupuoli.

Lääketieteen asiantuntijoilla oli tärkeä osa sairaalasuunnittelussa, ja voi kysyä, onko edes mahdollista erottaa heidän ja arkkitehtien panosta. Yleistäen sanottuna lääkärit vaikuttivat etenkin pohjaratkaisuihin, sairaanhoitajat sisustukseen ja kalustukseen tilallistamisen ja julkisivujen jäädessä arkkitehteille. Kiinnostavaa on, että suomalaiset arkkitehdit suunnittelivat sairaalat moderneiksi myös julkisivuiltaan. Esimerkiksi Kanadassa sairaaloiden pohjakaavat suunniteltiin 1800-luvun lopulta toiseen maailmansotaan asti hyvin moderneiksi ja rationaaliseiksi mutta julkisivut muistuttavat kartanoa tai linnaa.

Myös monet saksalaiset esikuvat vaikuttavat melko vanhahtavilta. Esimerkiksi Leipzigin yliopistollisessa naistensairaalassa,

joka on pohjakaavaltaan lähes yhtenevä Naistenklinikan kanssa, jyrkkä aumakatto, kehystetyt ikkuna-aukot, pyörökaarinen, patsain koristettu pääsisäänkäynti ja voimakas hammaslista katon ja julkisivun yhtymäkohdassa tuovat mieleen pikemmin kartanon kuin modernin sairaalan.

Suomen sairaaloiden julkisivujen modernismi selittyy osaksi sillä, että vilkas sairaalarakentamisen kausi ajoittui juuri funktionalismin läpimurtoon. Talouselämyksen vuoksi julkisivukoristeita karsittiin myös kustannussyistä. Julkisivujen modernius liittyy lisäksi moderniteettiin, kokemukseen modernista, yhdistettynä hygieniakäsityksiin. Erityisesti lastensairaloissa runsaana käytetty lasi vie ne lähelle Bauhausin arkkitehtuuria. Dresdenin pelkistetty ja koruton lastensairaala, joka toimi yhtenä Lastenklinikan esikuvana, toteutti harmonisine mittasuhteineen Bauhausin arkkitehtuuria, vaikka rakennuksen suunnittelella kaupunginarkkitehti Paul Wolfilla ei ollut suoria yhteyksiä Dessauin Bauhausiin.

MODERNISAATIO JA MODERNITEETTI

Koska sairaaloiden rakentaminen oli osa kansakunnan rakentamisprosessia ja modernisaatiota, sairaala-arkkitehtuuria on lähestyttävä nimenomaan yhteiskunnan ja kulttuurin modernisaation näkökulmasta. Sairaalan modernius on sidoksissa modernisaatioon, oman aikansa yhteiskunnallisiin prosesseihin, ja moderniteettiin, kokemukseen modernista.

Kokemusta modernista voi tarkastella muun muassa käyttäjien näkökulmasta. Sairaalan käyttäjiä ovat toisaalta lääketieteen asiantuntijat, toisaalta potilaat.

Lääkärien ja hoitajien näkökulma tulee vahvasti esille esimerkiksi heidän muistelmissaan ja artikkeleissaan sekä paljolti myös arkistolähteissä. Potilaiden ääni kuuluu Museoviraston kotisynnytyskyselyn vuonna 1989 tuottamassa muistitietoaaineistossa.

Muuan vastaaja kuvaa potilaan tilakokemusta Naistenklinikan modernista synnytyssalista: *"Ankeampaa paikkaa ei ole. Kellarikerroksessa pimeä sali, avaralla lattialla korkeita lavereita kangasverhon erottamina. Peitettyt ikkunat, vihreät peitteet ja lamput [...] Vieressäni verhon takana joku huusi."* Vain harvoissa muistelmissa synnyttäjät havainnoivat sairaalan arkkitehtuuria. Kuvaukset keskittyvät synnytyksen etenemiseen, tunteisiin ja synnytyslaitoksella saatuun kohteluun.

Moderni sairaala-arkkitehtuuri keskittyi tieteelliseen lähtökohtiin, ja sen tuli olla anonyymiä ja tehokasta. Modernista sairaalasuunnittelusta muodostui mielenkiintoinen yritys yhdistää talous-, hallinto-, toimenpide- ja hoito-osastot. Laajoja alueita vaativa paviljonkirakentaminen sulautettiin keskitettyyn blokki-sairaalamalliin, joka nähtiin rationaalisena järjestelmänä. Rationalisointi tehtiin lääketieteellisen työn ehdoilla. Modernin arkkitehtuurin suunnittelukeinoksi tarjottiin insinöörien suunnittelutapaa – ongelman määrittelyä ja ratkaisua.

Tämä johti pitkälti lääketieteellisten käytäntöjen mukaisiin tilaratkaisuihin, joiden avulla vahvistettiin ja luotiin normeja. Sairaalarakennukset voi nähdä hoito- ja toimenpidekoneistoina, jotka tehtaan tavoin tuottivat uusia terveitä sukupolvia kansakunnan parhaaksi. Samalla ne näyttäytyvät sukupuolisidonnaisen palvelujärjestelmän tuottajina, jotka osaltaan loivat ja vahvistivat kaksinaista, kulttuurisesti rakennettua sukupuolta.

Modernismin ja lääketieteen yhteinen pyrkimys valoon, ilmaan ja aurinkoon sekä avoimuuden ja hygienian vaatiminen synnyttivät röntgenkuvan kaltaista modernia lasiarkkitehtuuria, johon liittyi vahvasti kurin elementti. Hygienian ja arkkitehtuurin liitosta tuli strategia, jonka avulla säädeltiin ihmisten käyttäytymistä ja kohtaamisia, tuotettiin pedagogista ja moraalista hygieniää sekä vahvistettiin luokkahygieniaa. Modernin sairaalan tuli täyttää myös esteettisen hygienian vaatimukset. Esimerkiksi Lastenlinnan koristeelliset julkisivut olivat modernisteista epähygieenisistä, ristiriidassa hygieenisyyssideologian kanssa.

Sairalasuunnittelu oli monitasoinen prosessi, johon vaikuttivat yhteiskunnan eri toimijat, lääketiede

instituutioineen, arkkitehdit ammattiprofessioineen ja eri alojen asiantuntijat. Näiden eri intressiryhmien pyrkimykset olivat joskus hyvinkin vastakkaisia, mikä heijastui ratkaisuihin niin professiotasolla kamppailuna asiantuntijuudesta kuin suunnittelussa asema- ja voimavaroista yksittäisiin detaljeihin. Tämä nousi esiin erityisesti Naistenklinikan ja Lastenklinikan suunnitteluprosesseissa.

Lääkintöhallitus kaappasi sairaalasuunnittelun Yleisten rakennusten ylihallitukselta valtaapiiriinsä perustamalla oman rakennustoimiston 1930-luvun alussa Naistenklinikan suunnittelun yhteydessä. Tämän toimiston lopettaminen Rakennushallituksen aloitteesta kymmenkunta vuotta myöhemmin, Lastenklinikan rakentamisen aikoihin, toi kiinnostavasti esille Pierre Bourdieun esittämän professionaalistumiskamppailun asiantuntijuuskentän vallasta. Lääkintöhallituksen rakennustoiminta on kiinnostava, tutkimaton aihe, joka tulee varmasti olemaan myöhemmän tutkimuksen kohteena.

Viipurin naisten-sairaalan synnytyssali vuodelta 1938 muistuttaa arkkitehtuuriltaan muutama vuosi aiemmin valmistunutta Helsingin Naistenklinikan synnytyssalia.

Kirjoittaja työskentelee tutkijana Helsingin kaupunginmuseon kulttuuriympäristöyksikössä. Hän väitteli taidehistorian tohtoriksi 2.10.2009 Helsingin yliopistossa. Artikkelin on lyhennetty ja muokattu väitöstilaisuudessa pidetystä lukiosta.

Maarit Henttonen: Kansakunnan parhaaksi. Suomalaiset naisten- ja lastensairaalat 1920–1940-luvulla. Sidottu, 394 sivua. Historiallisia Tutkimuksia 247. Helsingin kaupunginmuseon tutkimuksia ja raportteja 2/2009. Teos on saatavissa 34 euron hintaan Helsingin kaupunginmuseon museokaupasta, Sofiankatu 4, ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjakaupasta, Mariankatu 3.

Lauri Tökölä (1899–1975) akvarelli vuodelta 1942 on dokumentti jo osin kadonneesta Helsingistä. Maalauksen etualan pitkä myyntikojurakennus on kadonnut, samoin teoksen keskellä vasemmalla oleva matala Siltasaarekatu 12:n liikerakennus on saanut väistyä uuden talon tieltä (nykyinen osoite on Siltasaarekatu 16). Sörnäisten satamasta tulevat tavaravaunut eivät nekään ole enää osa Hakaniementorin liikennettä. Junalla tuotiin vuoteen 1960 saakka tuotteita Hakaniemen halliin ja halkoja Kallion kotien lämmitykseen. Raitteilla seisoi myös vaunu, johon torikauppiat saivat heittää roskia.

William Rosenberg (1887–1952) valitsi vuonna 1928 maalauksensa aiheeksi vasta valmistuneen Kristuskirkon ympäristöineen. Ahlqvistinkadulla (nykyinen Oksasenkatu) asunut Rosenberg oli varmasti seurannut kirkon rakentamista Apollonkatu 5:ssä ja havainnut sen vaikutuksen kaupungin siluettiin. Punatiilit rakennukset metodistien kirkon ympärillä edustavat Töölön vanhaa ja uutta rakennuskantaa.

Helsingin kaupunginmuseum / Juho Nurmi

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON YSTÄVIEN LAHJOITUKSIA

Ystävähdistys tukee merkittäväällä tavalla kaupunginmuseon työtä muun muassa lahjoittamalla kokoelmiin esineitä ja taideteoksia ja rahoittamalla konservointihankkeita. Vuoden 2010 alussa ystävien lahjoituksia esitellään näyttelyssä Sofiankatu 4:ssä.

Teksti:
Satu Savia, tutkija

Ystävyydellä

Helsingin kaupunginmuseum / Jan Alanko

Aurora Karamzinin hopeinen matkasamovaari kuljetuskoteloineen on valmistettu Pariisissa 1847 tai 1848. Uusrokokoontyyliä edustava samovaari on koristeltu kasviaiheisin kaiverruksin. Upealla samovaarilla on arvoisensa, ulkoa mustalla nahalla ja sisältä punaisella säämiskällä verhoiltu kuljetuskotelo.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON esine- ja taidekokoelmiin on jo yli sata vuotta kerätty Helsinkiin ja helsinkiläisyyteen liittyviä esineitä ja taidetta. Kattavat, hyvin dokumentoidut ja asiantuntevasti säilytetyt kokoelmat ovat kaupunginmuseon muun toiminnan perusta. Museon kokoelmapoliittisen ohjelman pohjalta esine- ja taidekokoelmiin liitetään vuosittain noin 50–70 esinettä.

Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry:n päämäärä on tukea museon työtä ja lisätä helsinkiläisten tietoja kaupungin historiasta ja museotoiminnasta. Etenkin viime vuosina ystävähdistys on osoittanut tukeaan lahjoittamalla esineitä ja taideteoksia museon kokoelmiin, joita on muuten vaikea kartuttaa ostoin hankintamäärärahojen pienuuden takia. Kiihtolinen kaupunginmuseum esittelee museonystävien lahjoituksia pienenä näyttelyssä, joka on esillä museon päärakennuksen, Sofiankatu 4, toisessa kerroksessa alkuvuodesta 2010.

HANKINTOJA JA KONSERVONTIA YHTEISTYÖSSÄ

Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry:n ja kaupunginmuseon yhteistyö kokoelmien tiimoilla on ollut hedelmällistä. Sekä kaupunginmuseon ystävät että museon tutkijat seuraavat aktiivisesti huutokauppojen Helsinki-aiheista tarjontaa. Taidekokoelmaan on viime

vuosina saatu täydennystä ystävien huutokaupoista ostamista ja museolle lahjoittamista teoksista.

Arvokasta taloudellista apua on ystäviltä saatu sekä esineiden että maalausten konservointiin. Merkittävimpiin konservoituihin esineisiin kuuluvat kustavilainen sohva 1700-luvulta ja jugendsohva vuodelta 1906, jotka ovat esillä Tuomarinkylän kartanomuseon *Tyylikästä*-näyttelyssä. Ystävien tuella konservoiduista taideteoksista huomattavin on Magnus von Wrightin Kumpulan kartanoa esittävä maalaus vuodelta 1861.

TAIDEKOKOELMA KARTTUU HELSINKILÄISEN ARJEN DOKUMENTEILLA

Helsingin kaupunginmuseon taidekokoelma käsittää noin 8 000 tallennetta: maalauksia, piirustuksia, grafiikkaa, veistoksia ja mitaleita. Periaatteena on, että kokoelmaan liitetyillä teoksilla on aina kulttuurihistoriallinen dokumenttiarvo. Taidekokoelmaan kuuluu runsaasti arvotaidetta, mutta kun uusia teoksia liitetään kokoelmiin, taiteelliset ansiot eivät ole ainoa kriteeri. Myös tuntemattomampien taiteilijoiden teoksilla on paljon annettavaa kulttuurihistorian tutkimukselle ja museon omille näyttelyille.

Museonystävien lahjoituksena on taidekokoelmiin saatu esimerkiksi kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoinen, Hakaniementoria esittävä akvarellimaalaus vuodelta 1942. Lauri Tokkolan maalaama torinäkymä antaa tietoa muun muassa kadonneista rakennuksista, raitiovaunu- ja tavarajunaliikenteestä.

HARVINAISUUKSIA ESINEKOKOELMIIN

Helsingin kaupunginmuseon esinekokoelma käsittää 300 000 esinettä kaikilta inhimillisen elämän alueilta. Kokoelman painopiste on esineissä, jotka liittyvät Helsinkiin, sekä itse kaupunkiin paikkana että helsinkiläisyyteen. Esinekokoelmat karttuvat pitkälti nykydokumentoinnin tuloksena. Vanhimmat, usein merkittäviin helsinkiläisiin liittyvät esineet sen sijaan ovat pääosin ostoja antiikkimarkkinoilta.

Kaupunginmuseon ystävät ovat hankkineet ja lahjoittaneet kokoelmiin muun muassa Aurora Karamzinin käytössä olleen upean matkasamovaarin sekä helsinkiläisen kelloseppämestarin valmistaman harvinaisen taskukellon 1700-luvun lopulta.

YSTÄVYYDELLÄ 20.1.–4.4.2010
Helsingin kaupunginmuseo, Sofiankatu 4

Teksti: Marcus Haga, tutkija

Kultaseppä Henrik Johan Sohlbergin vuonna 1778 valmistama hopeinen teekannu on harvinaisuus.

Kaupunginmuseon hienon hopeakokoelman esineiden taustalta paljastuu joskus erikoisia elämänkohtaloita kuten kultaseppä Henrik Johan Sohlbergin tarina.

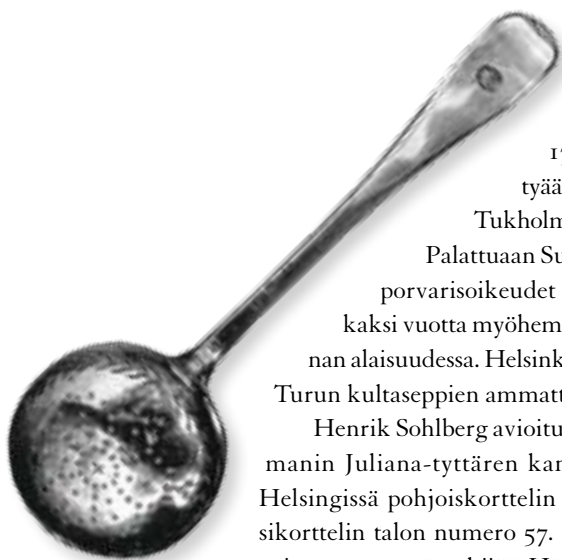
Kultaseppä ja suurmaanomistaja

1700-LUVUN JÄLKIPUOLI oli suotuista ajanjakso suomalaiselle kultasepän työlle. Sen kehittymistä edistivät pitkähkö rauhanjakso ja Kustaa III:n kulttuuriharrastukset. Vaikutteet tulivat Suomeen Ruotsin kautta Ranskasta. Helsingissä tuon ajan tuotteliaimpia kultaseppiä olivat Anders Ekholm, Martin Fahlström, Henrik Sandberg ja Henrik Sohlberg. Heiltä tilatut tuotteet olivat vaativia ja monipuolisia ja määrät verrattavissa johtavien turkulaisten kultaseppien tuotantoon. Helsingin muut kultasepät valmistivat huomattavasti pienempiä määriä esineitä, pääasiassa lusikoita, ottimia ja solkia.

KULTASEPPÄ RIKASTUI

Henrik Johan Sohlbergin syntymäpaikkaa ei tiedetä, ainoastaan syntymävuosi 1735. Sipoon kirkonkirjoista löytyy kuitenkin kastettujen luettelosta vuoden 1734 lopulta maininta: syntynyt/kastettu Hindrich 6.12./8.12.1734, vanhemmat Jonas Sohlberg ja Karin Ohlsdotter, Borgby, Beckållas, Sipoo. Henrikiä kutsuttiin myös nimellä Jonas, mikä saattaa viitata hänen isänsä nimeen. Helsingin kirkonkirjoissa Henrik Sohlbergin kuolinajaksi on merkitty 6.4.1803 ja iäksi 69 vuotta, eli hän on syntynyt noin 1733–34 ja siis mahdollisesti Jonas ja Karin Sohlbergin poika.

Henrik Johan Sohlberg palveli ajan tavan mukaan ensiksi oppipoikana helsinkiläisen kultaseppämestari

Anders Ekholmin luona
1756–1762. Kisälliksi pääs-
tyään hän siirtyi opiskelemaan
Tukholmaan Tarkastuskonttoriin.
Palattuaan Suomeen hän sai Helsingin
porvarisoikeudet 1764 ja mestarinoikeudet
kaksi vuotta myöhemmin Turun ammattikun-
nan alaisuudessa. Helsinki kuului vuoteen 1805 asti
Turun kultaseppien ammattikuntaan.

Henrik Sohlberg avioitui lasimestari Johan Back-
manin Juliana-tyttären kanssa 1765. He omistivat
Helsingissä pohjoiskorttelin talon numero 35 ja län-
sikorttelin talon numero 57. Sohlbergillä oli apunaan
pajassaan 3–5 työntekijää. Hänellä oli oppilaina tulevat
helsinkiläiset kultaseppämestarit Johan Harpman, Mar-
tin Fahlström ja Augustin Wahlberg. Kul-
taseppänä Sohlberg toimi vuoteen 1791
asti, jolloin hän erosi ammattikunnasta ja
anoi maistraatilta lupaa harjoittaa vilja- ja
ruokatavarakauppaa.

Helsingin kysytyimpänä mestari-
na ja Venäjän sodan 1791–1792 aikana
hankituilla liikevoitoilla omaisuutensa
hankkinut Sohlberg omisti kaupunki-
asuntojensa lisäksi Oulunkylän Michel-
sin eli Landboasin perintörusthollin
(Oulunkylän kartanon), Pukinmäen ja
Stensbölen rälssikartanot sekä osuuksia
useista myllyistä. Sohlberg osti toiselta
suurmaanomistajalta, kauppias Johan
Sederholmilta, Kottbyn perintötilan sekä
Tallbackan eli Eskosin rälssitilan. Helsingin pitäjän
ehkä suurin maanomistaja Henrik Sohlberg kuoli
Oulunkylässä vuonna 1803.

Varallisuus näkyy myös Sohlbergin puolison
Juliana Backmanin 17.2.1791 laaditun perukirjan
runsaassa kulta- ja hopeaesineistössä. Hän omisti
muun muassa kultaisen kaulaketjun, kolme sormusta,
korvakoruparin, kaksi sormusta, joissa 19 aitoa kiveä,
nauhan aidoilla helmillä ja kultaisella lukolla, viisi
paria korvakoruja, joissa oli aidot kivet, ja yhden parin
agaattirannerenkaita. Hopeaesineistä mainitaan kannu,
sokerirasia pihteineen, teekannu, pikari, kauha, kuusi
ruoka- ja kuusi teelusikkaa sekä kaksi paria kengän-
solkia.

Henrik Sohlbergin valmistamia kirkollisia hopeita
on säilynyt Helsingin pitäjän Pyhän Laurin kirkossa.
Kirkon Sohlbergiltä tilaamiin ehtoollisastioihin kuuluu
vuonna 1780 valmistunut hopeinen rokokootyylinen
ehtoolliskannu, viinikannu vuodelta 1781 ja ehtoollis-
kalkki vuodelta 1769.

Sohlbergien poika, hovioikeuden auskultantti
Henrik Johan (1770–1831), opiskeli Helsingin trivi-
aalikoulussa ja tuli ylioppilaaksi Turussa 1789. Hän
toimi tilanomistajana Helsingin pitäjän Oulunkylässä

ja omisti Pukinmäen, Kivikon ja Tapaninkylän tilat
sekä osuuden Vanhankaupungin myllystä ja Tolkin-
kylän sahasta. Hän omisti myös Sälinkään kartanon
Mäntsälässä ja perusti Sälinkään lasitehtaan 1816. Poi-
ka Sohlberg laajensi siis edelleen isältään perimäänsä
maaomaisuutta, mutta kuoli raskaasti velkaantuneena
Helsingin pitäjässä 1831.

SOHLBERGIN TAIDONNÄYTTEITÄ KAUPUNGINMUSEOSSA

Helsingin kaupunginmuseon kokoelmissa on lukuisia
Henrik Sohlbergin valmistamia hopeaesineitä. Niistä
kiintoisin ja harvinaisin on teekannu vuodelta 1778.
Suorasivuisen, kaatonokalla varustetun kannun kä-
densija on sorvattua ja tummaksi petsattua koivua.
Pyöreään kanteen on niitattu puinen nuppi. Kannun
sisäpuoli on kullattu.

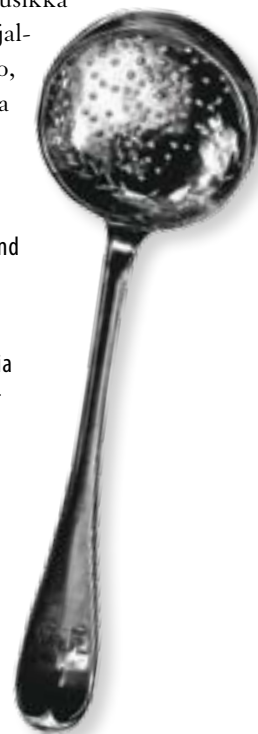
Teekannun on kenties suunnitellut Viaporin ra-
kennuttajan Augustin Ehrenswardin poika, yliamiraali
ja taiteilija Carl August Ehrensward (1745–1800), joka
piirsi malleja muun muassa kultasepille. Teekannun
valmistumisen aikoihin Ehrensward toimi Viaporin
tykistöpataljoonan komentajana. Sohlberg valmisti
Ehrenswardin piirustusten pohjalta myös kynttilänjal-
kaporin vuonna 1780.

Kustavilaisia teekannuja, jotka ovat kahvikannuja
harvinaisempia, on säilynyt Suomessa vain muutamia.
Tähän vaikuttivat kahvinjuonnin suurempi suosio
kielloista huolimatta sekä posliiniastioiden hopeisia
parempi soveltuvuus teeastioiksi. Kultaseppien mesta-
rinäytteinä teekannut ja sokerikot kuitenkin korvasivat
kahvikannut 1700-luvun lopulta lähtien.

Museon kokoelmiin kuuluu Sohlbergin tuotan-
nosta lisäksi rokokootyyliset yökynttilänjalat vuodelta
1771, pikari vuodelta 1778 ja ruokalusikka
vuodelta 1781. Kustavilaista tyyliä ajal-
ta 1766–1791 edustavat kermakko,
sokerinsirottelusikka, ruokalusikka
ja liemikauha.

KIRJALLISUUTTA

Borg, Tyra: Guld- och silversmeder i Finland
1373–1873. Helsingfors 1935.
Fagerström, Raimo: Suomalaista hopeaa.
Porvoo 1983.
Kuisma, Markku: Helsingin pitäjän historia
III. Isostavihasta maalaiskunnan syn-
tyyn 1713–1865. Jyväskylä 1991.
Mårtenson, Gunnar: Hopeakirja. Suomen
hopea- ja kultaseppätaidon vaiheita
keskialta 1870-luvulle. Turku 1966.
Vainio-Korhonen, Kirs: Kultaa ja hopeaa
mestarien työkirjoissa. Suomen
kultaseppäntö Ruotsin ajan lopulla
valtakunnallista taustaa vasten.
Vammala 1994.

Ikkuna on talon valopilkku, ei suinkaan pelkkä aukko seinässä vaan tärkeä osa rakennuksen luonnetta ja henkeä. Eri aikojen rakentajilla on ollut omat muotinsa, ihanteensa ja tekniikkansa, ja siten myös ikkunoista on jos jonkinlaisia muunnoksia.

Alkuperäiset ikkunat kuuluvat omalle paikalleen ja ovat aina vaihdettuja ikkunoita arvokkaammat.

Teksti: Aura Kivilaakso, rakennuskonservaattori

Oikea ikkuna oikeassa talossa

JOKAISEEN RAKENNUKSEEN on suunnitteluvaiheessa valittu tietyntyyppiset ikkunat. Ikkuna on aina aikansa tuote, ja siksi alkuperäinen ikkuna on vaihdettava arvokkaampi. Ei ole yhdentekevää, millainen lasi valoa päästää läpi, vaan rakennuksen luonteeseen sopiva alkuperäinen ikkuna kruunaa kokonaisuuden.

Vanhoista taloista saattaa löytää ikkunoita, joissa on käytetty vanhaa puhallettua ja epätasaisia lasia. Vanhoissa ikkunoissa on tavallisesti myös puitteet, jotka perinteisesti tehtiin kokopuusta ja kitattiin puhtaalla pellavaöljykitillä. Materiaaleina käytettiin vain kauniisti vanhenevia ja kestäviä aineita, jolloin ikkunoiden kunnostaminenkin oli helppoa.

Erityisen aarteen muodostavat vanhat ikkunahelat. Vaikka ikkuna mielletäänkin usein yhdeksi rakennusosaksi, se on silti moniulotteinen kokonaisuus, jossa on lasin ja puitteiden lisäksi saranointia, kulmarautoja, salpoja ja hakoja. Kunkin ajan ikkunalla on omanlaisensa helat ja vetimet, jotka istuvat koko rakennuksen ilmeeseen.

On olennaista muistaa, että jokaiseen kohteeseen voi vanhaa säästämällä tai uudet rakennusosat harkiten valitsemalla löytää juuri oikeanlaiset tarvikkeet. Vanhoja käytettyjä sekä vanhan mallin mukaan tehtyjä uusia rakennusosia kaupataan alan erityisliikkeissä. Jos alkuperäisen metsästäminen on hankalaa, voi ikkunoita tai niiden osia myös teettää alan ammattilaisilla.

On sääli, että monissa taloissa ikkunoiden saranointia, hakoja ja salpoja on vaihdettu uudenlaisiin, niin sanotusti toimivampiin rakennusosiin. Vielä surullisempaa on, jos vanhat, korjattavissa olevat ikkunat on jouduttu vaihtamaan kokonaan uusiin. Vain harvoin on vaihdettaessa päädytty ikkunamuutokseen alkuperäisen mallin mukaan. Monesti unohdetaan, että alkuperäisistä rakennusosista luovuttaessa ne menetetään usein pysyvästi. Turvallisinta olisikin vaalia vanhoja ikkunoita.

Jos kuitenkin joudutaan turvautumaan uusiin, kannattaa alkuperäisen ilmeen löytämiseksi nähdä hieman vaivaa. On parempi harkita, ennen kuin toimii, ja mieluummin odottaa niin, että löytää juuri oikeanlaisia ja kokonaisuuteen sopivia varaosia. Apua voi kysyä vaikkapa alan ammattilaisilta. Myös Helsingin kaupunginmuseosta saa tukea, kun oman rakennuksen korjaustarpeet mietittyvät.

Vanhoista ikkunoista saattaa löytää mitä kauneimpia rakennusosia.

MKo7C19B on mystinen kirjainnumerosarja. Mitä sen taakse kätkeytyy? Yksi rakennus, osasto, hyllyväli ja taso – ja lopulta esine, jota ollaan etsimässä.

MKo7C19B

eli hyllykoodit helpottavat

Teksti: Ville Heinonen, kokoelmamuseomestari

KUN LÄHDIMME intendentti Elina Kallion ja kokoelmamuseomestari Sanna Niemi-Pynttärin kanssa varastomuuttojen jälkeen kaksi vuotta sitten pallottelemaan ajatusta museoesineiden ja muiden tallenteiden löytämisestä helpottavista hyllykoodista, oli selvää, ettei tehtävä tulisi olemaan yksinkertainen. Tiesimme kaupunginmuseon kokoelmien monimuotoisuuden kokoluokkineen ja materiaaleineen. Ja jos on ollut museossa töissä, tietää seuraavan muuton olevan aina ovelia. Lisäksi heitimme itse lisää vettä myllyyn haaveilemalla yhdenmukaisesta koodista vieläpä kahden eri kokoelmakeskuksen välillä.

Helsingin kaupunginmuseo / Ville Heinonen

Salaperäinen koodi kokoelmakeskuksen hyllyn reunassa johdattaa kokoelmamuseomestarin hetkessä oikean esineen luo.

KOKOELMAKESKUSTEN KUULUMISIA

Lähdimme ratkomaan ongelmaa helposta päästä eli itse keskuksista. Koodista tulisi ilmetä heti, missä rakennuksessa esinettä tai muuta tallennetta säilytetään. Siitä syystä koodi alkaa keskuksen nimellä joko MK = Malmin kokoelmakeskus tai HK = Honkanummen kokoelmakeskus. Sen jälkeen piti ruveta miettimään, mitä muuta haluamme tietää. Okei, tallenne löytyy Malmilta, mutta mistä täältä 3 000 m²:n tilasta? Tätä koodin kohtaa varten oli käytännöllistä luoda erilaisille tallenneryhmille omat osastonsa. Päädyimme merkitsemään nämä osastot numeroin, esimerkiksi 07. Sen perusteella siis tiedetään, että tallenne sijaitsee huonekaluhallissa, ja taas edetään lähemmäs kohdetta...

NEULA HEINÄSUOVASTA TAI KAHVIKUPPI KOKOELMAKESKUKSESTA

Seuraavaksi tulee eteen 2 000 hyllymetriä kevyttavarahyllyä. Ei millään viitsisi joka kerta käydä kaikkia hyllyjä läpi etsiessään yhtä kahvikuppia. Taas kerran tarvitsemme jotain kertomaan meille, mistä hyllyvälistä kannattaisi lähteä penkomaan. Tällä kertaa päädyimme kirjaimeen, joka lähtisi osastolla olevan hyllystön tai muun säilytysjärjestelmän päädyssä A-kirjaimesta eteenpäin B, C ja niin edelleen. Kirjaintunnus valittiin siksi, että jos jostain kumman syystä meille tulisi 101 eri osastoa, eri koodinpätkät eivät mene sekaisin.

Noh, tässä kohtaa hätäisempi heittäisi Dymotarrakirjoittimen seinään ja toteaisi: "Eihän tässä nyt enää ole kuin 15 m hyllyä. Kyllä tämän nyt jo muistaa ja jos ei muista, ei sitä kauan käy läpi!" Ehkä, mutta mitäs jos hyllyjärjestelmä onkin kuormalavahylly? Yhdelle kuormalavahyllyriville menee pituudesta ja korkeudesta riippuen lavoja kymmenistä satoihin. Ja jos kuormalava sisältää enemmän kuin yhden esineen, määrät moninkertaistuvat. 472 lavan läpikäyminen ei sekään houkuttele. Eli taas turvauduimme kaksiosaiseen numerosarjaan.

Hopsan! Nyt seistäänkin jo oikean hyllyn kohdalla. Ei kai tässä nyt enää tarvita mitään koodia. Kyllähän sen biedermeiertuolin nyt tunnistaa vaikka unissaan! Niinpä niin, mutta jos hylly on 6 metrin korkeudessa, alkaa tunnistus vaikeutua. Tähän kohtaan koodia tuli taas kirjain samalla lailla A:sta eteenpäin, paitsi tällä kertaa korkeussuunnassa. Nyt esineen pitäisi sitten olla jo käsissä. Jos ei, joku on jossain tehnyt virheen – en siis minä – ja käyn läpi koko kokoelmakeskuksen.

En ung ekonomistuderande tillbringade
i somras en ögonöppnande
praktikperiod på stadsmuseet.

En blivande ekonoms exkursion i museivärlden

"LEDNINGENS ASSISTENT", "Analytiker", "Språkkunnig servicekoordinator" var titlar som jag skummade igenom då jag sökte jobb. Jag hade redan skickat min CV till ett trettiotal platser och jag suckade uppgivet. Mitt val att inte arbeta på min fars familjeföretag en ytterligare sommar kom i en mycket dålig tid, då arbetsmarknaden sviktade av recessionens verkningar. Tusentals studerande söker sommarjobb när företagen samtidigt är mitt i samarbetsförhandlingarna och i anställningsförbud. Jag hade redan fått otaliga svar av företag som tackade för min ansökan men meddelade att tyvärr valdes någon annan av de 2 500 sökandena.

Så fastnade mitt öga på en rubrik: "Marknadsföringspraktikant till Helsingfors stadsmuseum". Jag hade tidigare studerat både marknadsföring och "events management" i London och insåg att den platsen kunde vara precis vad jag behövde, en praktikplats så långt borta från min tidigare arbetserfarenhet som möjligt. Jag skickade min CV och under en lunch ringde min blivande chef och frågade om jag ännu var intresserad och om jag kunde komma på en intervju. Mitt i intervjun insåg jag att det var min första riktiga arbetsintervju.

Tre dagar senare fick jag jobbet. När jag berättade det här åt mina kompisar höll de på att svimma. "Du? På ett museum? Du måste skämta!". Det var helt främmande för dem att jag, som kör motorcykel och allting som går hårt och typ aldrig sätter min fot in i något som luktar kulturellt, fick eller tog jobbet. Mina kompisar var minst sagt överraskade. Men jag ville ha en ny miljö, bort från allt som heter motorer och familjeföretag. Jag har nämligen jobbat varje sommar sedan jag var 14 på vårt familjeföretag Oy Otto Brandt Ab, och dessutom hade jag just skrivit min kandidatavhandling om styrelsearbete i familjeföretag. Jag tyckte att det var tid nog att testa något annat.

MUSEIARBETETS MÅNGA SIDOR BLEV BEKANTA

Min nya chef varnade mig för att min praktik kommer att sakna rutinuppgifter, vilket jag tyckte att var bara bra, det är ju roligt att göra alltmöjligt! Och alltmöjligt fick jag verkligen göra! För det mesta har jag gjort små grafiska arbeten som vi använt i vår marknadsföring, planerat kommande projekt, klätt ut mig, delat ut broschyrer och bett om anbud för diverse produkter

Skribenten, här fotograferad av
Atelier Onyxe Haapala, lärde sig
känna museiarbetets mångsidighet.

och projekt. Jag har också sprungit på presstillfällen och inrett museifönstret. De första veckorna var hektiska då alla de elva museerna som hör till Helsingfors stadsmuseum skulle besökas och utvecklingsmöjligheter skulle diskuteras. Jag har också sprungit på otaliga möten med otaliga arbetsgrupper. Möten gällande olika kommande utställningar, möten med evenemangsplanering och planering av museibutikens produktutbud och massor andra möten.

Att marknadsföra ett museum är en utmaning. Dels för att trots det mycket missvisande namnet stadsmuseum finns det faktiskt elva stycken. Huruvida man skall marknadsföra varje museum var för sig med eget varumärke eller använda ett namn som omfattar alla museer är grundfrågan i utmaningen. Kundgruppen är ytterligare en till ingrediens i soppan, då kundgruppen kan vara unga som gamla, män som kvinnor,

turister som helsingforsare. Vilka mediekkanaler man skall använda för vilken kundgrupp eller för vilken utställning ger också mycket huvudbry. Dessutom är budgeten mycket begränsad så svängrummet för marknadsföringsavdelningen blir allt mindre och mindre. Under tiden jag jobbade på museet inledde vi en mer aktiv marknadsföring online, bl.a. genom forumet Facebook och tack vare vår internetguru börjar våra hemsidor få ett nytt, uppdaterat innehåll. Jag tror att användningen av liknande forum som Facebook kan vara mycket viktigt för museets image och popularitet i framtiden, speciellt bland unga intresserade.

Jag praktiserade under förändringens tid på museet, och jag är mycket tacksam för det. Personalen går igenom ett generationsskifte, de äldre pensionerar sig och yngre, pigga och innovativa ungdomar tar över. Man måste inte längre vara historiker för att jobba på museum. Detta innebär att ny kunskap från många olika branscher kommer in, med nya idéer till hur man kan utveckla museet. Museet har otroligt mycket potential, som jag är säker på att kommer att börja användas ännu bättre. Med så mycket glimtar av hopp tror jag att museets framtid kommer att bli spännande.

Jag trivdes jättebra på museet och med min närmaste arbetsgrupp, marknadsföringskommunikation. Att jobba för staden är ändå något helt annorlunda än att jobba för ett privat företag. Att jobba i den offentliga sektorn tillför t.ex. mycket långsammare processer, onödigt stora och diffusa arbetsgrupper och ett helt hav av byråkrati. Jag som är mycket otålig och snabb tyckte att det här var otroligt frustrerande och nästan skrattretande. Men samtidigt har jag lärt mig något mycket viktigt om mig själv; jag tycker om kreativt arbete och snabba processer. Jag tycker om att se resultat genast och under den här sommaren har jag ofta fått

göra det i och med att jag designat t.ex. infoblad och planscher. Jag är idag mera bekant med mina styrkor och svagheter än vad jag var för tre månader sedan, och jag vet att jag kommer att kunna använda mina nyfunna kunskaper i framtiden.

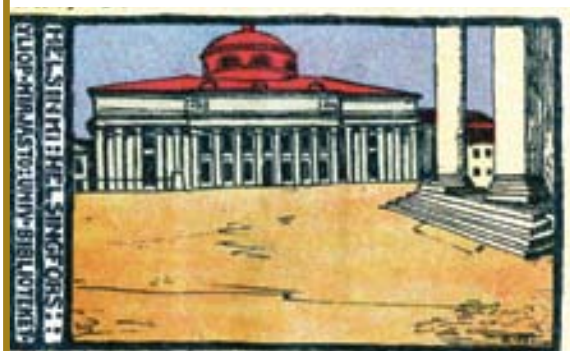
När jag nu packar mina saker, slänger otaliga utkast av diverse layouts och städar i min mailbox lämnar jag museet med blandade känslor. Jag kommer att sakna min avdelning och det finns en trygg känsla i museet som jag inte upplevt annanstans. Samtidigt visste jag att praktiken bara var tillfällig och jag har ännu ett år i skolbänken före jag skall ut i vida världen. Ärligt så tror jag inte att jag skulle passa in på ett museum en längre tid, jag är helt enkelt för intresserad av vinst och konkurrens, men jag har en känsla av att jag kommer att ramla på en arbetsplats där jag kan vara kreativ och se resultat genast.

**"DU?
PÅ ETT MUSEUM?
DU MÅSTE SKÄMTA!"**

Tt

Tutkijan työpöydältä

MUSEON TUTKIJAT KERTOVAT KIINTOISISTA ESINEISTÄ, KUVISTA JA HELSINGIN HISTORIAN ILMIÖISTÄ, JOIHIN HE OVAT TÖRMÄNEET TYÖSSÄÄN.

KAKSITOISTA KERÄILYKUVAA HELSINGISTÄ VUONNA 1914

KAUPUNGINMUSEON ARKISTOKOKO-ELMAAN lahjoitettiin kesällä 2009 harvinaisia propaganda- ja reklaamimerkkeitä 1900-luvun alusta. Kirjapainojen kehittynyt tekniikka mahdollisti jo psykologisen markkinoinnin kuvallisten tiedotteiden avulla. Helsingin Kustannus Osakeyhtiö julkaisi vuonna 1914 kahdentoista keräilymerkin sarjan, jonka aiheena olivat Helsingin julkiset rakennukset.

Kuvasarja tuli kaupunginmuseon kuvakoelmiin irtomerkkeinä sekä albumiin liimattuina. Kuvissa ovat Yliopisto, Yliopiston kirjasto, Kansallismuseo, Ritarihuone, Nikolainkirkko, Kallion kirkko, Työväentalo, Kansallisteatteri, kaksi merkkiä Suomi-yhtiöstä sekä Pörssitalo. Sarjan kuvien signeerauksen E. K. takana voisi olla suomalaisen käyttögraafikan historiaan erityisen hyvin perehtyneen Helmiriitta Honkasen mukaan Erkki Kulovesi.

Reklaamimerkkien eräs markkinointi-idea oli niiden keräily. Suomessa Hermes-lehti mainosti joulukuksi 1913 Propaganda- ja Reklaamimerkki-Albumia, jonka oli julkaissut Helsingin Kustannus Osakeyhtiö. Helsingin Kustannus Osakeyhtiö oli rekisteröinyt painamiaan merkkejä kesäkuuhun 1914 mennessä jo 184 kappaletta.

Suomalaiset merkit olivat samanlaisia kuin ulkomaiset merkit. Monet yritykset teettivät omia merkkejä. Ne ovat erittäin kauniita ja taidokkaita kromolitoja.

Reklaamimerkit ovat vähän suurempia kuin postimerkit. Ne ovat pienoisjulisteita ja nykyisten tarrojen edeltäjiä. Reklaamimerkkien markkinointiarvo perustui niiden nopeaan leviämiseen postin kautta kirjeensulkijoina. Saksa oli niiden vahvinta aluetta. Münchenissä pidettiin jo vuonna 1912 ensimmäinen reklaamimerkkien näyttely.

MARJA PEHKONEN
tutkija

UUSI KIRJA SIGNE BRANDERIN VALOKUVISTA

Signe Brander (1869–1942) on kiistatta nimekkäimpiä ja rakastetuimpia Helsingin kuvaajia. Hänen vuosina 1907–1913 ottamansa yli 900 valokuvaa ovat parhaita aikansa Helsingin dokumentteja. Kaupunginmuseon vuonna 2004 julkaisemaa, loppuunmyytyä *Signe Brander, Helsingin valokuvaaja* -teosta painettiin 15 000 kappaletta, mikä on poikkeuksellisen suuri määrä valokuvakirjalle Suomessa.

Branderin huima suosio jatkuu. Hakasalmen huvilassa lokakuussa 2009 avattu *Foto Signe Brander* -näyttely houkutteli neljässä viikossa 10 000 ihastunutta kävi-

jää. Nykyajan kuvankäsittelytekniikan ansiosta Branderin valokuvat voi nähdä ensi kertaa suuressa koossa syväterävinä ja kirkkaina. Näin niistä paljastuu ennennäkemättömiä yksityiskohtia, joihin voi uppoutua tunneiksi.

Nyt Signe Branderin valokuvien uudesta loistosta voi nauttia myös kirjamuodossa. *Foto Signe Brander* -teokseen on koottu näyttelyä laajempi valikoima kuvia, joista yksikään ei sisällynyt edelliseen kirjaan. Teosta myydään Museokaupassa, Sofiankatu 4, ja Hakasalmen huvilassa 38 euron hintaan.

MUSEONYSTÄVIEN OHJELMAA

Helsingin kaupunginmuseon ystävien kevätkausi alkaa tammikuussa yhdistyksen lahjoituksia esittelevällä näyttelyllä kaupunginmuseossa, Sofiankatu 4. Myöhemmin käydään tutustumassa Kansallismuseon esihistorian osastoon ja huonekaluihin sekä kaupunginmuseon kokoelmakeskuksiin. Sään lämmetessä

vieraillaan Seurasaaressa ja Työväenasuntomuseossa ja kesällä tehdään retket Sipoon kirkkoihin ja Pukkilan kartanoon.

Museonystäviin voi liittyä kaupunginmuseon kotisivujen Palvelut-sivun kautta tai noutamalla liittymislomakkeen jostakin museon näyttelypisteestä.

KAHVIA EHRENSVÄRDIN KUNNIAKSI

Viaporin merilinnoituksen eli nykyhelsinginkiläisille tutummin Suomenlinnan perustajan ja suunnittelijan, sotamarsalkka, kreivi Augustin Ehrensvärdin (1710–1772) syntymästä on tänä vuonna kulunut 300 vuotta. Ansiotta monilta unhoon jääneen Suomen historian merkikimiehen juhluvuotta vietetään lukuisin tapahtumia, joista saa ennakotietoa osoitteesta www.suomenlinnatours.com.

Myös Helsingin kaupunginmuseo osallistuu Ehrensvärdin juhluvuoteen monin tavoin. Sederholmin talon huipputuosittujen historiallisten kahvilatapahdumien sarja saa jatkoa, kun kaupungin vanhimmassa rakennuksessa toimii Café Ehrensvärd 7.–13.6.2010. Kahvila tarjoaa rauhanomaisen vaihtoehdon sotaisan historian muistelulle, rentouttavan retken 300 vuoden taakse tuon ajan reseptien mukaan tehdyistä leivonnaisherkuista ja aikakauden musiikista nautiskellen.

HALUATKO SOFIAN MAKSUTTA KOTIISI?

Tilaa lehti ja liity sähköpostilistalle osoitteessa www.helsinginkaupunginmuseo.fi

LAULUN SIIVIN ROMANTIIKAN AIKAAN

Kaupunginmuseo nostaa Helsingin unohdetusta musiikinhistoriasta tänä vuonna esiin lauluja 1800-luvulta. Tuolloin kaikki säveltäjät, tutuimpina Pacius, Collan ja Merikanto, laativat yksin- ja kuorolauluja, usein ajan suosikkirunoilijoiden, Runebergin, Topeliuksen ja Erkon, säkeisiin. Tunnettujen nimien varjosta löytyy monia aiheetta unhoon jääneitä tekijöitä, joiden laulut heijastavat kiintoisasti 1800-luvun Suomen tiiviitä yhteyksiä muuhun Eurooppaan ja omaperäisen suomalaisen kulttuurin kehitystä.

Helmikuussa ilmestyy levyllä kokoelma Helsingissä sävellettyjä ja laulettuja liedejä. Pianon säestämät laulut vievät romantiikan ajan säätyläissalonkeihin, joissa musisoiva nuoriso sai kuulijain silmät kyyneliin laulamalla milloin lemмен iloista ja suruista, milloin rakkaudesta isänmaahan. Unohdettujen laulujen tenhon voi nyt kokea Metropolian opiskelijoiden raikkaina tulkintoina paitsi levyllä myös pääsymaksuttomassa levynjulkistuskonsertissa kaupungintalon juhlasalissa sunnuntaina 7.2.2010 klo 15.

Eurooppalaisen romantiikan ihanneet ja heräävä suomalaisuus nostivat myös kuorolaulun ensi kukoistukseen Helsingissä ja muualla Suomessa 1800-luvun jälkipuolella. Maineikkaiden mieskuorojen rinnalla kehittyivät seka-kuorot. Kaupunginmuseo julkaisee levyllä moni-ilmeisen valikoiman kotimaista romanttista sekakuoromusiikkia, josta Hämäläis-Osakunnan Laulajat esittää

maistiaisia Esko Kallion johdolla ilmais-konsertissa kaupungintalon juhlasalissa sunnuntaina 11.4.2010 klo 15.

Laulu kohotti suomalaisten mielet korkealle romantiikan aikaan. Vuonna 1900 Helsingin laulu- ja soittojuhlat huipentuivat Sibeliuksen edellisvuonna säveltämän Ateenalaisten laulun dramatisoituun esitykseen.

ARJEN NOSTALGIAA HELLAHUONEISSA JA KIRJASSA

Kaupunginmuseon suosituimpiin kohteisiin kuuluva Työväenasuntomuseo avautui viime kesäkuussa hellävaroin korjattuna ja uudistettuna. Linnanmäen juurella, Kulttuuritalon naapurissa sijaitsevassa tunnelmallisessa puutalomuseossa vieraili kesän 2009 aikana lähes 6 000 kävijää.

Helsinkiläisiin työläiskoteihin 1910-luvulta 1980-luvulle pääsee tutustumaan tänäkin kesänä 5.5.2010 alkaen. Talon eriaikaisten asukkaiden asunnoiksi sisustetut hellahuoneet kertovat ihmisläheisesti suomalaisen arjen muutoksista, ja jokainen löytää niistä jotakin tuttua ja muistoja herättävää.

Museon annista saa enemmän irti tutustumalla keväällä ilmestyvään kaksikieliseen näyttelyjulkaisuun ”Yhdeksän pientä kotia – arjen historiaa Työväenasuntomuseossa”. Runsaasti kuvitettu teos esittelee Pitkäsillan takaisen Helsingin kehitystä, nykyisin museona toimivien kunnallisten työväenasuntojen vaiheita ja asukkaita sekä asumisen ja helsinkiläisen arkipäivän historiaa.

Brief *in English*

by Jere Jäppinen, curator

IN HER LEADING ARTICLE, museum director Tiina Merisalo writes that the City Museum's work is related to all human activities in Helsinki, so it has something to offer to everyone. As the City's economical perspectives look darker, also the Museum has to adapt its service network to the situation. The challenge is to maintain the very high level of visitor interest and satisfaction that the Museum has reached during the last two years, chiefly thanks to the free entrance and many successful exhibitions.

THE URBAN TOPOGRAPHY is filled with names that help people to find their way. The names of streets, squares, parks and other places are a result of a historical development and thus they reflect Helsinki's past. As the City grows, ever new names are needed. These are designed by a special committee helped by a professional planner. Also the City Museum is represented, because local history is the most important source. This work requires careful consideration, as new names often cause public debate.

AFTER GAINING INDEPENDENCE, Finland started to build up a modern society. Curator Maarit Henttonen has proven in her recent doctoral thesis that one part of this work was to construct medical facilities for women and children. They had become politically important as the young nation wanted to create a better future. The new hospitals were planned jointly by architects, doctors and nurses, which often caused tensions between conflicting professional goals. The monumental buildings reflected the modernist ideals of functionality and hygiene. Technologically up-to-date, rationally organised and highly disciplined, the hospitals worked like factories in order to produce new, healthier generations.

THE FRIENDS' ASSOCIATION OF THE HELSINKI CITY MUSEUM supports the Museum's activities in many ways. In the past few years, the Association has bought

several antique objects and works of art at auctions and donated them, because the Museum has very limited possibilities to enrich its collections through purchases. The Association has also funded several conservation projects. The Museum thanks the Friends warmly for their remarkable help and presents now all these donations in an exhibition.

A COUPLE OF ARTICLES open new views to the Museum's collections. The valuable old silverware offers more than only aesthetical interest. Sometimes, curious personalities lie behind the objects. Henrik Johan Sohlberg was the most skilful and laborious goldsmith in late 18th-century Helsinki. He gained a great wealth that he invested well, and he died as a very rich landowner. Last summer, a donation brought to the Museum a series of publicity stamps presenting the principal sights of Helsinki in 1914. The elegantly designed miniature posters are an interesting example of historical marketing media.

IT IS A HUGE TASK to keep in good order the 300,000 items in the Museum's col-

lections. Earlier, finding an exhibit could take several days. After the great move to the new storage premises a couple of years ago, an improved organisation system was adopted. A mysterious-looking code locates every object exactly to the right building, room, storage unit and finally to the right shelf.

THE MUSEUM HIRES STUDENTS as trainees, usually future curators and lately also marketing specialists. One of the latter describes her period at the Museum as an excursion to something totally different from the motorcycle business of her family. She enjoyed the varied and off-routine duties she had at the Museum and found a new side in herself as an amateur graphic designer. She loved the creative and innovative spirit of museum work, but, coming from the hectic business world, she was annoyed by the numerous meetings and bureaucratic complexities, also characteristic to the work in a publicly owned museum.

AS A REGIONAL MUSEUM, the Helsinki City Museum helps smaller, often amateur-run museums to develop the standard of their work through consulting and training. The recently refurbished Kindergarten Museum is a charming example of the wealth of thrilling experiences that can be found in tiny museums off the beaten path.

Helsinki City Museum / Juho Nummi

The Friends' Association has enriched the City Museum's collections by many donations, including this beautiful view from Pohjoisranta in the 1920s.

MUSEOON ILLANSUUSSA

Kaupunginmuseon aukioloaikoja on pidennetty yleisön toivomuksesta. Tors-
taisin pääsee klo 19 asti tutustumaan *Foto Signe Brander* -näyttelyyn Hakasalmen
huvilassa, Yö-näyttelyyn Sederholmin
talossa sekä *Horisontissa Helsinki* -näytte-
lyyn Sofiankatu 4:ssä.

TÄHTIÄ, PETIKAVEREITA JA UNETTOMIA ÖITÄ

Sederholmin talon Yö-näyttelyä täyden-
tää kiehtova oheisohjelma. Helsingin
tähtitaivaaseen tutustutaan 28.1., unetto-
muuden hoidosta kuullaan asiantuntevaa
tietoa 11.2. ja 4.3. paljastetaan, millaisia
petikavereita entisaikojen vuoteista saat-
toi löytää.

TOUHUA LASTENMUSEOSSA

Tuomarinkylässä on tarjolla lapsiperheille
monenlaista ohjelmaa kevään mittaan.
Vanhanajan satutunnit 3.3. ja 5.5. ovat
kauden uutuus. Ystävänpäiväksi askarrel-
laan kortteja 6.2. ja äideille 8.5. **Keväinen
leikkipäivä** kutsuu kartanolle 27.5.

TAPAHTUMAKALENTERI TAMMIKUU–ELOKUU 2010

KAIKKIIN TAPAHTUMIIN ON VAPAA PÄÄSY.

TAMMIKUU

- 2.–6.1.** Glögikahvila Sederholmin talossa
klo 17.00–22.00.
- to 14.1.** Yleisöopastus ruotsiksi klo 15
Foto Signe Brander -näyttelyssä
Hakasalmen huvilassa.
- to 14.1.** Yleisöopastus klo 17.30 Yö-
näyttelyssä Sederholmin talossa.
- la 16.1.** Yleisöopastus klo 15 *Foto Signe
Brander* -näyttelyssä Hakasalmen
huvilassa.
- su 17.1.** Kuorokonsertti klo 15 *Foto Signe
Brander* -näyttelyssä Hakasalmen
huvilassa.
- su 24.1.** Yleisöopastus ruotsiksi klo 15
Foto Signe Brander -näyttelyssä
Hakasalmen huvilassa.
- to 28.1.** Esitelmä Sederholmin talossa klo
18: *Tähdet Helsingin yllä* – Tuukka
Perhoniemi, Ursa ry.
- la 30.1.** Yleisöopastus klo 15 *Foto Signe
Brander* -näyttelyssä Hakasalmen
huvilassa.
- su 31.1.** Yleisöopastus klo 14 *Tyylikästä*–
näyttelyssä Tuomarinkylän
museumissa.

HELMIKUU

- to 4.2.** Yleisöopastus ruotsiksi klo 15 Yö-
näyttelyssä Sederholmin talossa.
- to 4.2.** Yleisöopastus klo 17.30 Yö-
näyttelyssä Sederholmin talossa.
- la 6.2.** *Ystävänpäiväkorttipaja* koko per-
heelle klo 12–15 Lastenmuseumissa.
- to 11.2.** Esitelmä Sederholmin talossa
klo 18: *Uni ja unettomuus – mikä
meitä valvottaa?* – dosentti
Markku Partinen
- la 13.2.** Yleisöopastus klo 15 *Foto Signe
Brander* -näyttelyssä Hakasalmen
huvilassa.
- su 14.2.** *Säkeitä ja serenadeja Signelle*
-tapahtuma klo 11–17
Hakasalmen huvilassa.
- su 14.2.** Yleisöopastus ruotsiksi klo 15 Yö-
näyttelyssä Sederholmin talossa.

MAALISKUU

- ke 3.3.** *Vanhanajan satutunti* klo 9.30
Lastenmuseumissa.
- to 4.3.** *Entisajan petikavereita*
-tapahtuma klo 18–20 Yö-
näyttelyssä Sederholmin talossa.
- su 7.3.** Sibelius-Akatemian oppilas-
konsertti klo 14 Tuomarinkylän
museumissa.
- to 11.3.** Yleisöopastus ruotsiksi klo 15
Horisontissa Helsinki -näyttelyssä
Sofiankatu 4:ssä.
- to 11.3.** Yleisöopastus klo 17.30 Yö-
näyttelyssä Sederholmin talossa.

- la 27.3.** Pääsiäisaskartelua koko
perheelle klo 12–15
Lastenmuseumissa.
- su 28.3.** Yleisöopastus ruotsiksi klo 15
Horisontissa Helsinki -näyttelyssä
Sofiankatu 4:ssä.

HUHTIKUU

- to 8.4.** *Agricolan aatto* – Koulumuseon
kymmenvuotistapahtuma klo
11–20: vanhanajan oppitunnit
klo 12 ja 14, kevään koululauluja
ja maakuntalauluja klo 18–20.
- su 11.4.** Erikoisopastus klo 15 *Foto Signe
Brander* -näyttelyssä Hakasalmen
huvilassa.
- to 15.4.** *Kevätyö* – Kallion lukion esityksiä
Yö-näyttelyssä Sederholmin
talossa.
- la 17.4.** *Kevätyö* – Kallion lukion esityksiä
Yö-näyttelyssä Sederholmin
talossa.
- su 18.4.** Sibelius-Akatemian
oppilaskonsertti klo 14
Tuomarinkylän museumissa.
- su 18.4.** Erikoisopastus klo 15 *Foto Signe
Brander* -näyttelyssä Hakasalmen
huvilassa.
- to 22.4.** *Kevätyö* – Kallion lukion esityksiä
Yö-näyttelyssä Sederholmin
talossa.
- su 25.4.** Erikoisopastus klo 15 *Foto Signe
Brander* -näyttelyssä Hakasalmen
huvilassa.

TOUKOKUU

- ke 5.5.** *Vanhanajan satutunti* klo 9.30
Lastenmuseumissa.
- la 8.5.** *Äitienpäiväkorttipaja*
koko perheelle klo 12–15
Lastenmuseumissa.
- la 15.5.** Sofian päivä. Keväinen katujuhla
klo 12–16 Katumuseumissa.
- to 27.5.** *Keväinen leikkipäivä*
Tuomarinkylässä klo 10–13.

KESÄKUU

- 7.–13.6.** *Café Ehrensverd* Sederholmin
talossa.

ELOKUU

- pe 27.8.** *Taiteiden yö*
Helsingin kaupunginmuseumissa
Horisontissa Helsinki -näyttely on
auki klo 17–22.
Sederholmin talossa Yö-näyttely
on auki klo 17–22.
Hakasalmen huvilassa *Foto Signe
Brander* -näyttely on auki klo
17–22.
Tuomarinkylässä ohjelmaa koko
perheelle klo 17–21.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO – MUSEOT JA NÄYTTELYT TAMMIKUU–ELOKUU 2010

	HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO Sofiankatu 4, puh. 3103 6630. Auki ma–pe klo 9–17 sekä to klo 9–19, la–su klo 11–17. Museokaupan aukioloajat ovat samat. Kuva-arkisto on auki ma ja to klo 10–15 sekä kuukauden ensimmäisenä torstaina klo 10–18, kiinni 28.6.–8.8.		Kaupunginmuseon päärakennuksessa (tavaratalo vuodelta 1913) on esillä Horisontissa Helsinki -näyttely, joka kertoo selkeästi ja tyylikkästi kaupungin vaiheista 450 vuoden aikana. Kino Engel 2:ssa esitetään Helsinki-aiheisia filmejä. 20.1.–4.4. Pienoisnäyttely: Ystävyydellä
	KATUMUSEO Sofiankatu, auki läpi vuorokauden.		Ikivanha Sofiankatu Helsingin sydämessä on tunnelmallinen ulkoilmamuseo, joka esittelee katukiveyksiä ja kadunkalusteita 1700-luvun lopulta 1930-luvulle.
	HAKASALMEN HUVILA Mannerheimintie 13, puh. 3107 8519. Auki 29.8. asti ke–su klo 11–17 sekä to klo 11–19.	 4/4T, 7A/B, 10	Finlandia-talon vieressä, elegantissa 1840-luvun huvilassa on 29.8. asti rakastetun Helsinki-kuvaajan koko aihekirjon kattava komea valokuvanäyttely Foto Signe Brander .
	SEDERHOLMIN TALO Aleksanterinkatu 18, puh. 3103 6529. Auki 29.8. asti ke–su 11–17 sekä to klo 11–19.		Kantakaupungin vanhimmassa talossa on 29.8. asti Yö -näyttely, joka johdattaa entisajan helsinkiläisten makuuhuoneisiin, yötöihin ja kaupungin yöelämään, yön vaaroihin ja unien maailmaan.
	RUISKUMESTARIN TALO Kristianinkatu 12, puh. 3107 1549 tai 3103 6630. Auki 2.6.–29.8. ke–su klo 11–17, kiinni 4.1.–1.6.	 1, 1A, 7B 18	Kantakaupungin vanhin paikallaan säilynyt puutalo vuodelta 1818 on sisustettu 1860-luvun pikkuporvariskodiksi.
	RATIKKAMUSEO Töölönkatu 51 A, puh. 3103 6630. Auki ma–su 11–17.	 3T, 4, 7A, 10	Helsingin vanhin raitiovaunuhalli (vuodelta 1900) on osa Kulttuuri- tehdas Korjaamo. Ratikkamuseon näyttely Vuosisadan ratikka- matka tarkastelee Helsingin raitiovaunujen vaiheita matkustajan näkökulmasta.
	KOULUMUSEO Kalevankatu 39–41, puh. 3108 7066 tai 3103 6493. Auki arkisin ryhmille sopimuksen mukaan.	 6 Kamppi	Kahteen 1830–40-luvun puutaloon sijoitettu museo esittelee Helsingin koululaitoksen historiaa. Esillä on luokkahuoneita, opetusvälineitä ja valokuvia. Ryhmille pidetään vanhanajan oppitunteja. to 8.4. Agricolan aatto – Koulumuseon kymmenvuotis-tapahtuma klo 11–20
	TUOMARINKYLÄN KARTANOMUSEO Tuomarinkyläntie 7, puh. 3107 1568. Auki ke–su 11–17.	 64, 70V, 72	Tuomarinkylän kartano (1790-luvulta) sijaitsee peltojen keskellä Pohjois-Helsingissä. Päärakennuksen Tyylikästä -näyttely esittelee sisustustyyliä barokista funkikseen kaupunginmuseon hienon huonekalu- ja koriste-esinekeräilyllä.
	LASTENMUSEO Tuomarinkyläntie 7, puh. 3107 1568. Auki ke–su 11–17.	 64, 70V, 72	Tuomarinkylän kartanomuseon sivurakennuksessa on Lastenmuseo, jonka Mammutista marsuun -näyttely kertoo Helsingin eläimistä kautta aikain, niin tutuista kotieläimistä kuin kaukomaiden eläinvieraistakin.
	VOIMALAMUSEO Hämeentie 163, puh. 3108 7064, kiinnioaika 728 8440. Auki 2.6.–29.8. ke–su klo 11–17.	 6, 8 71, 71V, 74	Museo sijaitsee Helsingin kaupungin syntysijoilla Vanhassakaupungissa Vantaanjoen suulla. Vesilaitoksen turbiinipumppulaitos ja höyryvoimala sekä mylly tutustuttavat alueen vuosisatasiin teollisuusperinteisiin. Samalla retkellä voi tutustua myös läheiseen Tekniikan museoon.
	TYÖVÄENASUNTOMUSEO Kirstinkuja 4, puh. 3107 1548 ja 3103 6630. Auki 5.5.–26.9. ke–su klo 11–17.	 1, 1A, 3B, 9 23	Linnanmäen juurella sijaitseva tunnelmallinen, vastikään uudistettu museo esittelee 1900-luvun helsinkiläisten työläiskotien elämää, joka heijastaa kaikkien suomalaisten arkipäivän historiaa.

Helsingin kaupunginmuseon kaikkiin kohteisiin on aina vapaa pääsy.
Museot ja Museokauppa ovat kiinni 1.1., 6.1., 2.–5.4., 1.5., 13.5. ja 25.–27.6.

Helsingin kaupunginmuseo
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Puh. (09) 3103 6630, fax (09) 3103 6664
www.helsinginkaupunginmuseo.fi

Helsingfors stadsmuseum
PB 4300
00099 HELSINGFORS STAD
Tfn (09) 3103 6630, fax (09) 3103 6664
www.helsingforsstadsmuseum.fi

Helsinki City Museum
P.O. Box 4300
FI-00099 CITY OF HELSINKI
Tel. +358 9 3103 6630, fax +358 9 3103 6664
www.helsinkicitymuseum.fi